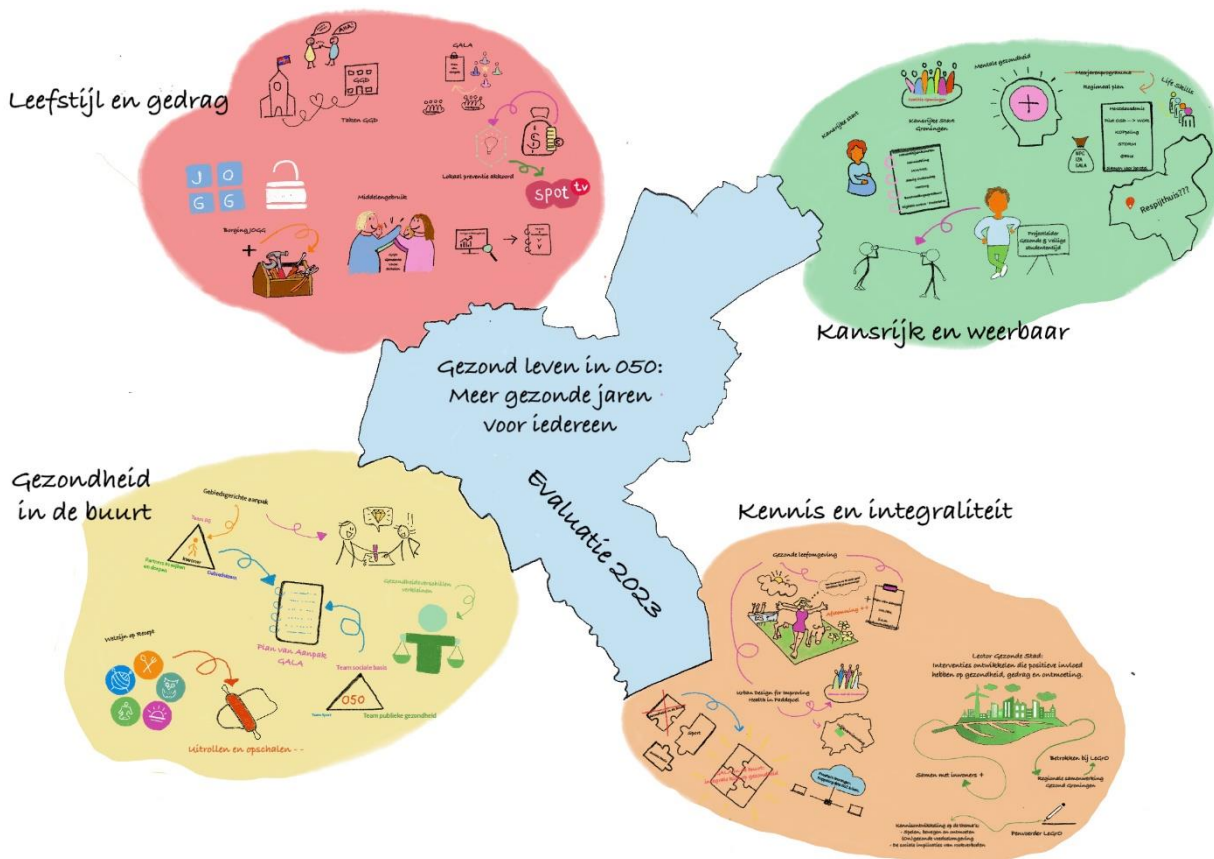

Evaluatie uitvoeringsplan

Publieke Gezondheid 2023

Inleiding

De ambitie van de gemeente Groningen is: meer gezonde jaren voor iedereen. We gaan voor het behalen van gezondheidswinst, ongeacht leeftijd of achtergrond. Met extra inzet op het inlopen van gezondheidsachterstanden.

We zien gezondheid als een integrale opgave en deze opgave is in het uitvoeringsplan gezondheid 2023 vertaald in een viertal programmalijnen: leefstijl en gedrag, kansrijk en weerbaar, kennis en integraliteit en gezondheid in de buurt.

Het evalueren van het gezondheidsbeleid is een belangrijke stap om inzicht te verkrijgen in de effectiviteit en impact van de ondernomen activiteiten op de gezondheid van onze inwoners.

Dit evaluatieverslag biedt een analyse van het gezondheidsbeleid van de gemeente Groningen gedurende het jaar 2023. Elke programmalijn kent activiteiten die bij de start van 2023 zijn opgenomen in het uitvoeringsplan 2023. Het doel is om op activiteitsniveau te kijken wat de successen, uitdagingen en leerpunten zijn geweest, zodat er gerichte verbeteringen kunnen worden doorgevoerd. Deze verbeteringen worden opgenomen in de uitvoeringsagenda van 2024.

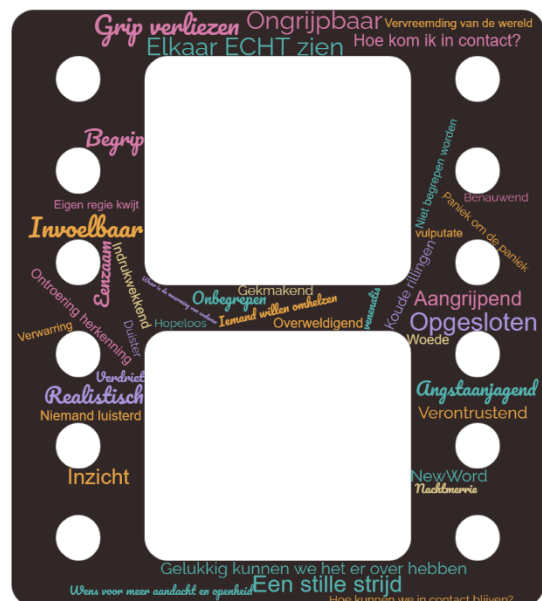
1. Leefstijl en gedrag

In deze programmalijn hebben we vooral ingezet op acties en professionele interventies die we vanuit de gemeente in werking stellen of ondersteunen om een gezonde leefstijl en gedrag van Groningers op diverse vlakken te bevorderen.

Het betreffen acties op het vlak van samenwerking GGD, het Lokale Preventie Akkoord (LPA), JOGG-aanpak, middelengebruik en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

Gemeenten hebben de wettelijke taak om de gezondheid van hun inwoners in kaart te brengen, zoals vastgelegd in de wet Publieke Gezondheid. GGD Groningen voert deze taak uit, door iedere vier jaar een Gezondheidsmonitor af te nemen, onder zowel volwassenen, jongvolwassenen als jongeren op het voortgezet onderwijs (de GGD-monitor van 2022 vind je [hier](#)). De samenwerking met de **GGD** is goed verlopen in 2023. Sterke punten in de samenwerking zijn: de communicatie verloopt soepel en we weten elkaar heel goed te vinden. In 2023 hebben alle Groninger gemeenten met hetzelfde nieuwe format de dienstverleningsafspraken vastgesteld. Dit format zorgde voor meer helderheid en overzicht in de wettelijke en facultatieve taken die GGD voor de gemeente(n) uitvoert.

Het budget van het **LPA** is de afgelopen drie jaar via een subsidie uitgekeerd aan allerlei initiatieven, zie de brief aan de raad op 29-11-2023. Hier werd in 2023 enthousiast gebruik van gemaakt. Spot TV is een van de initiatieven die een bijdrage geleverd heeft aan het bevorderen van een gezonde leefstijl van de doelgroep jongeren. Dit hebben zij gerealiseerd door content te creëren die aanspreekt, deelbaar en klikbaar is & aansluit bij wensen en behoeften van jongeren. De mentale gezondheid van jongeren is één van de uitdagingen in ons gezondheidsbeleid, middels het programma 'BALANS' heeft Spot TV als doel om het gesprek op gang te brengen en taboes te doorbreken. Ze hebben dit gedaan door middel van een talkshow voor én door jongeren waarin thema's als eenzaamheid, verslaving, stress, verlies en psychische gezondheid worden besproken. Een ander initiatief is bijvoorbeeld de film Koortsdroom, die laat zien hoe een psychose impact kan hebben op iemands leven. Met bijbehorende workshop (af te nemen via Up to Us) levert deze film bijzondere belangrijke gesprekken op over mentale gezondheid. De film en de nagesprekken/workshop hebben veel positieve reacties mogen ontvangen.

De borging van de **JOGG-aanpak** in de wijken is in 2023 voorspoedig verlopen. De JOGG-regisseur was goed zichtbaar in de overlegstructuren waar het belang van gezonde leefstijl is geagendeerd. Tevens is in twee wijken extra ingezet op beweegprogramma's gefinancierd vanuit de JOGG-middelen. Naast de borging van de aanpak is er een toolkit ontwikkeld waarin per leefomgeving is beschreven hoe professionals kunnen samenwerken aan activiteiten die de leefomgeving van kinderen en jongeren gezonder maken. Op dit moment wordt de inhoud van de toolkit verwerkt in een compacte poster welke in de wijken zichtbaar opgehangen kan worden.

We zijn dit jaar ook druk bezig geweest om de situatie rondom **middelengebruik** in onze gemeente in kaart te brengen, zodat er een stevige basis ligt voor het preventie & handavingsplan. In het kader daarvan hebben we een succesvolle hackathon georganiseerd waarbij lokale partners elkaar konden ontmoeten en verbinden. Daarnaast heeft de samenwerking met ketenpartners zoals VNN, GGD en de scholen meer aandacht gekregen en zijn de deze partners meer betrokken bij de plannen van de gemeente. Dit heeft geleid tot versterking van draagvlak onder onze partners.

Een groot deel van ons gezondheidsbeleid zal de komende jaren gefinancierd gaan worden met middelen die het Rijk heeft ondergebracht in een nieuwe specifieke uitkering voor het GALA. In 2023 is hiervoor een plan van aanpak ontwikkeld wat een integrale benadering kent. Door de samenwerking met andere beleidsterreinen kunnen we beter aansluiten bij dat wat er speelt in een buurt. In het plan van aanpak vormen **bewegen, ontmoeten en netwerken in de buurt** de actieve en sociale basis voor het terugdringen van gezondheidsachterstanden. De Sociale Gebiedsontwikkelaars (SGO-er) zijn op frequente momenten op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen rondom het plan van aanpak. Middels een ontwikkeld afwegingskader zijn de plannen die de SGO-ers hebben op buurtniveau (2024) door de werkgroep GALA en het kernteam GALA zorgvuldig getoetst aan de doelen in het GALA. Beide groepen kennen een integrale samenstelling.

2. Kansrijk en weerbaar

Met deze programmalijs hebben we in 2023 vooral ingezet op acties om de mentale gezondheid van onze inwoners te verbeteren en het gezondheidsbeleid beter te verbinden met de twee beleidsterreinen 'Positief Opgroeien' en het 'Preventief jeugdbeleid' van de gemeente Groningen.

Acties binnen deze lijn zijn gedaan op de thema's Kansrijke Start, mentale gezondheid en het welzijn van jongeren

De Coalitie **Kansrijke Start** zet zich in voor tijdige signalering van problemen bij-, en betere kwaliteit van zorg aan zwangeren en jonge gezinnen in een kwetsbare situatie. In 2023 zijn verschillende netwerkbijeenkomsten georganiseerd voor professionals die werken met zwangeren en jonge ouders, om elkaar beter te leren kennen en kennis met elkaar te delen. Tijdens deze netwerkbijeenkomsten zijn verschillende thema's aan de orde gekomen. Bijvoorbeeld, het beter signaleren en begeleiden van mensen met een psychische kwetsbaarheid bij zwangerschap, geboorte en opvoeding. Maar ook de aanpak Nu Niet Zwanger, waarbij hulpverleners het gesprek aangaan over kindwens, seksualiteit en anticonceptie, en daarmee vrouwen in hun kracht zetten om zelf te beslissen over hun lijf en hun leven.

Daarnaast is veel voorwerk gedaan om de huidige gebiedsgerichte inzet op Kansrijke Start in Beijum, Lewenborg, SPT en De Wijert met ingang van 2024 te kunnen uitbreiden naar alle Noordelijke wijken. Verder is er binnen Kansrijke Start ingezet op effectieve interventies om zwangeren en jonge ouders in een kwetsbare situatie te ondersteunen. We hebben weer vele ouders een steun in de rug gegeven door de inzet van ervaren moeders als maatje voor onzekere moeders (MIM/MIZ), bewezen effectieve opvoedondersteuning (Stevig Ouderschap) en intensieve begeleiding bij ouderschap en zelfredzaamheid (Voorzorg).

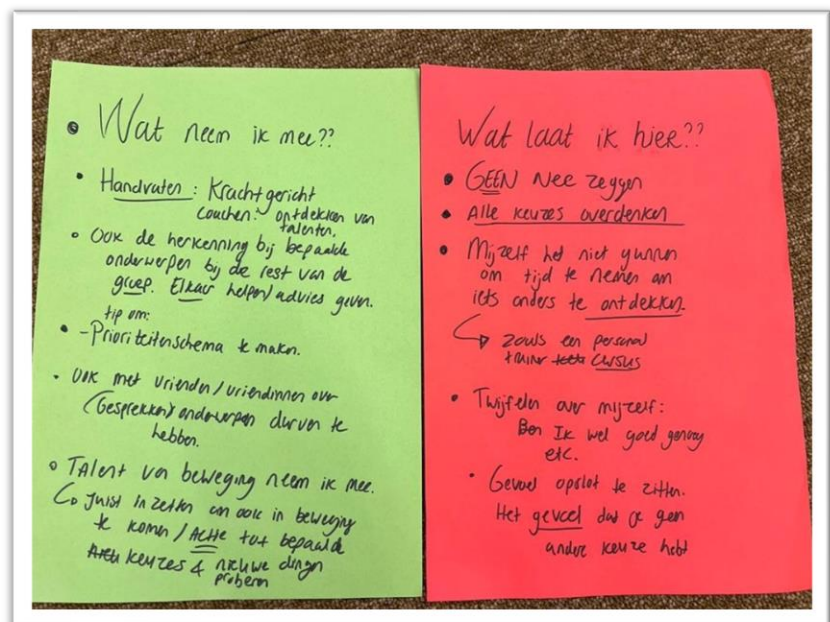
*“Het is belangrijk dat er iets als **Stevig Ouderschap** in mijn wijk bestaat. Een kind krijgen en opvoeden brengt veel met zich mee, wat ik me van te voren niet kon bedenken en hoe fijn is het dan dat iemand met je meedenkt en aansluiting vindt in de situatie waarin ik op dat moment zit” (deelnemende ouder aan Stevig Ouderschap)*

Op het vlak van **mentale gezondheid** mentale gezondheid is er ook veel gebeurd. Het Meerjarenprogramma is geëindigd in 2023. Samen met het Platform Mentaal Gezond Groningen is er gewerkt aan een regionaal plan Mentaal Gezond Groningen (onderdeel Regioplan Gezonde Groningers). Met ondersteuning van NPG; SPUK IZA en Transformatiemiddelen IZA worden activiteiten doorontwikkeld. Daarnaast is in 2023 het actieplan mentale gezondheid jongeren 2024-2034 ontwikkeld en is het op dit moment wachten op besluitvorming.

Naast de ontwikkeling van bovenstaande twee plannen, is er ingezet op onderstaande interventies:

- Herstelacademie Sedna bestaat nu twee jaar. Deze interventie heeft zich doorontwikkeld door onder andere het opzoeken van samenwerkingen met huisartsen en de GGZ. Vooruitlopend op eventuele rol in ontwikkelingen als 'voorzorg' en 'het verkennend gesprek'.
- De pilot Ondersteuning Sociaal Domein (OSD) is doorontwikkeld naar een van de vijf ketenaanpakken uit het GALA: Welzijn op recept.
- KOPPEling heeft vanuit platform Mentaal Gezond Groningen aandacht.
- @Ease is een interventie voor jongeren tussen de 12 en 25 jaar die zich richt op het (anoniem) bespreken van zaken als eenzaamheid, stress, depressie, onzekerheid, middelengebruik etc. Bij @ease kun je gewoon binnenlopen of chatten: anoniem, zonder afspraak en gratis. In afstemming met @Ease is dit jaar gekeken hoe we bekendheid kunnen vergroten en daarmee de interventie kunnen doortontwikkelen in 2024.
- STORM is nu op een aantal middelbare scholen in Groningen actief: Praedinius Gymnasium, Alfa-college Sport & Bewegen, Noorderpoort (locatie Visserstraat).
- Samen voor Herstel is geïmplementeerd.
- The Way Back is een samenwerking tussen Lentis, WIJ en de gemeente Groningen. Wat dit heeft opgeleverd is dat er structureel overleg is tussen Lentis en WIJ en er kortere lijntjes tussen de professionals zijn.
- Het Respijthuis is ondanks vele inspanningen helaas nog niet gerealiseerd, omdat er tot op heden geen locatie is gevonden. In combinatie met de ontwikkelopdracht aan herstelacademie Sedna zijn beide partijen nu ook samen aan de slag in het vinden van een locatie waar de samenwerking vorm kan krijgen.

En in Q3 van 2023 is er een subsidie gegeven aan Agency of Change voor door ontwikkelen en implementeren van de interventie 'Life Skills'. Concreet betekent dit programma dat ze (oud)studenten, die voor de geïndiceerde zorg of POH'er op de wachtlijst bij de huisarts staan, een programma bieden. Deze aanpak richt zich op het ontwikkelen van vaardigheden/skills om hun eigen emoties, gedachten en gedrag te reguleren. Het doel van deze methode is om jongeren meer zelfvertrouwen en veerkracht te geven, zodat ze beter om kunnen gaan met uitdagingen en stressvolle situaties. Pilot 1 heeft in 2023 gedraaid. In de afbeelding een aantal opmerkingen van

jonge inwoners over wat ze meenemen uit het programma en wat ze achterlaten.

De laatste te evalueren activiteit binnen deze programmalijn is **welzijn bij jongeren**. In het kader hiervan is een projectleider gezonde en veilige studententijd aangenomen per 1 september 2023. Deze projectleider is veel in contact met de aangesloten en niet aangesloten student en met een diversiteit aan onderwijsorganisaties. Wat speelt er binnen deze doelgroep? Waar hebben betrokken partijen behoefte aan? Welke interventies zijn dan nodig? Op basis van deze analyse, zijn er eind 2023 twee concepten opgeleverd die in 2024 getoetst gaan worden bij een diversiteit aan stakeholders.

3. Kennis en integraliteit

Deze programmalijn bevat acties waarmee we het gezondheidsbeleid verbinden aan andere beleidsterreinen en diverse kennispartners om samen te werken aan een verbreding en verdieping van onze inzet zodat we de publieke gezondheid in de toekomst kunnen verbeteren.

Acties binnen deze programmalijn zijn voor 2023 de volgende geweest: gezonde leefomgeving, integrale kennisontwikkeling, functie GGD gezond en actief leven, integrale aanpak gezond en actief leven, regionale aanpak preventie.

In het kader van de **gezonde leefomgeving** hebben we in 2023 in samenwerking met de GGD uitgewerkt op welke manier de GGD goed betrokken kan worden bij ruimtelijke planvorming. Vanuit stadsontwikkeling wordt er gewerkt aan een plan van aanpak (voor beleid) milieu. Een plan van aanpak waarbij we vanuit gezondheid bij de start zijn betrokken. Bovenstaande twee activiteiten bevinden zich nog in de beginfase. Vanuit gezondheid zijn we hierbij betrokken, omdat de verschillende milieuthema's zoals bijvoorbeeld lucht, water, bodem en geluid invloed hebben op onze inwoners.

Integrale kennisontwikkeling speelt zich af op vele vlakken van ons gezondheidsbeleid. Zo is de Lector Gezonde stad voor een nieuwe periode van vier jaar aangesteld. Zij continueert haar onderzoek, dat zich vooral in de wijken afspeelt, samen met bewoners. Daarnaast is de lector ook betrokken bij de regionale samenwerking Gezond Groningen via het Leernetwerk Gezonde Leefomgeving Groningen (LEGrO).

We nemen deel aan het door ZonMw gesubsidieerde consortium Urban Design for Improving Health in Paddepoel (UDiHiG). Het langjarige onderzoek in Paddepoel om samen met bewoners en met Virtual Reality de leefomgeving gezonder te maken is in december 2023 afgerond. De resultaten van het onderzoek zijn op hoofdlijnen meegenomen in de voor de wijkontwikkeling relevante gemeentelijke documenten zoals de Leidraad Openbare Ruimte, het mobiliteitsbeleid en Masterplan Kloppend hart. Verder is er aansluiting gezocht bij de ontwikkeling van het stedenbouwkundige plan voor het winkelcentrum en de ontwikkelingen rond het Orionpark. Het onderzoeksconsortium heeft de wens uitgesproken om te verkennen hoe we vanaf 2024 kunnen blijven samenwerken om de onderzoeksresultaten verder te verankeren.

Het Leernetwerk Gezonde Leefomgeving Groningen (LEGrO) onderzoek wordt voor een periode van vier jaar gesubsidieerd door ZonMw. Gemeente Groningen is penvoerder. LEGrO organiseert leernetwerken in de regio over gezonde leefomgeving waarin drie thema's centraal staan: spelen, bewegen, ontmoeten; (On)gezonde voedselomgeving; De sociale implicaties van rookverboden. De resultaten van de kennisontwikkeling binnen de

leernetwerken worden geïmplementeerd in het beleid van de Groninger Gemeenten. subsidieperiode (eind 2025).

Proeftuin Groningen zet in op de koppeling van data van de zorgverzekeraar, twee GGZ aanbieders en de gemeente Groningen om inzicht te krijgen in de aard en omvang van het aantal psychisch kwetsbare personen in de provincie Groningen.

Het onderzoek naar het functioneren van Michi Noeki. De eerste ontmoetingsplaats werd in het najaar 2023 opgeleverd in de Oosterparkwijk.

Het afgelopen jaar hebben we met de collega's van het sportbeleid en de sociale basis gewerkt aan het plan van aanpak bij het gezond en actief leven akkoord (GALA). We hebben hierop een goede samenwerking gevonden en een **integrale aanpak gezond en actief leven** geschreven. Gezondheid in de buurt is verworden tot GALA in de buurt. Een meer integrale kijk op de buurt dan alleen vanuit gezondheidsperspectief.

Conform de landelijke afspraken binnen IZA heeft het regionale samenwerkingsverband **(regionale aanpak preventie)** Gezond Groningen een Regiovisie, een Regiobeeld en een Regioplan IZA opgeleverd. Onderdeel van dit Regioplan is het eveneens eind 2023 opgeleverd Regioplan Mentale Gezondheid en het plan Vitaal Groningen. Binnen de regionale samenwerking zijn de extra's het Regioplan Mentale Gezondheid en het plan Vitaal Groningen.

4. Gezondheid in de buurt

De komende jaren willen we komen tot een steeds betere aansluiting tussen het gemeentelijk gezondheidsbeleid en de plannen van de gebiedsteams en hun partners in de wijken en dorpen. Daarbij gaan we uit van onze visie op positieve gezondheid.

Voor activiteiten in de wijk en het dorp die bijdragen aan een gezond leven zijn de volgende acties gedaan: gebiedsgerichte aanpak, samenhang buurtactiviteiten, gezond leven in de buurt en welzijn op recept.

Binnen programma lijn 1 ‘Leefstijl en gedrag’ en programma lijn 3 ‘Kennis en integraliteit’ is al uitgebreid stilgestaan bij de thema’s gebiedsgerichte aanpak, samenhang buurtactiviteiten en gezond leven in de buurt. Zoals gezegd zal een groot deel van ons gezondheidsbeleid de komende jaren gefinancierd gaan worden met middelen die het Rijk heeft ondergebracht in een nieuwe specifieke uitkering voor het GALA.

Het afgelopen jaar hebben we met de collega’s van het sportbeleid en de sociale basis gewerkt aan het plan van aanpak bij het gezond en actief leven akkoord (GALA). We hebben hierop een goede samenwerking gevonden en een integrale aanpak gezond en actief leven geschreven. Gezondheid in de buurt is geworden tot GALA in de buurt. Een meer integrale kijk op de buurt dan alleen vanuit gezondheidsperspectief.

Het afgelopen jaar hebben we meerdere gesprekken gevoerd met de gebiedsteams, sociale gebiedsontwikkelaars en partners in de wijken en dorpen. Daardoor is er veel inzicht verkregen over wat er speelt, goed gaat en nodig is in de gebieden. Middels een ontwikkeld afwegingskader zijn de plannen die de SGO-ers hebben op buurtniveau (2024) door de werkgroep GALA en het kernteam GALA zorgvuldig getoetst aan de doelen in het GALA.

Door de hierboven genoemde gesprekken en de zorgvuldige toetsing hebben we voor 2024 aanvragen vanuit de buurten kunnen honoreren die aantoonbaar kunnen bijdragen aan het terugdringen van gezondheidsverschillen.

Welzijn op recept zal vanuit de pilot Ondersteuning Sociaal Domein (OSD) de komende jaren verder worden uitgerold. Binnen de gemeente Groningen zijn pilots gehouden met de OSD/Welzijnscoach. In 6 huisartspraktijken is de OSD geïntroduceerd en heeft de OSD ruim een halfjaar samengewerkt met de huisarts/POH. Uit de evaluatie van de pilots kwam naar voren dat de huisartsen aangaven dat ze meer inzicht hebben hoe het WIJ-team werkt en het aanbod: het voelt als samenwerken. Ook door structureel overleg, krijgt de huisarts meer kennis van het sociaal domein, wat helpt bij de gesprekken met patiënten. Daarnaast is aangegeven doordat er een OSD/Welzijnscoach in de praktijk is, dat patiënten het als

laagdrempelig ervaren om voor sociale problematiek naar de praktijk toe te gaan. Quotes uit de evaluatie:

‘Door de zichtbaarheid is er meer kennis van de sociale kaart, wat een toevoeging is op de huisartsenzorg in de praktijk.’

‘In mijn gespreksvoering ben ik veel meer bezig om ook de sociale problematiek boven tafel te krijgen maar ik hoef dit niet alleen op te lossen, we doen dit samen.’